

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
 Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
 Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
 „Lugoșana”, „Lucaferul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
 „Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
 „Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlătneana”.

Prețul de prenumerare:
 pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
 Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
 de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 10 Decembre 1904.

Nr. 50.

Distribuirea profitului net la băncile noastre în a. 1903.

Din motive independente de noi, d'abia acum suntem în poziție a prezenta cetitorilor noștri rezultatele datelor statistice culese de noi cu privire la distribuirea profitului net de K 1.697,539.— realizat de totalitatea băncilor noastre în anul 1903.

Numărul institutelor de bani române fondate până la finele anului de gestiune 1903 s'a urcat la 104; dintre acestea au fost considerate la compunerea bilanțului general al băncilor noastre pro 1903, publicat în Nr. 27 dela 2 Iulie a. c. al acestei Reviste, 89 institute; iar tabela statistică, ce o publicăm acum cu privire la distribuirea profitului net al anului 1903, s'a compus pe baza datelor ce ne-au stat la dispoziție dela 78 institute. Dela unele institute, pe lângă toată stăruința noastră, nu ne-a succes a câștiga datele cerute asupra distribuirii profitului net sau ni-s'au comunicat numai date necomplete, pe cari nu le-am putut utiliza; altele în fine, înființate în cursul anului de gestiune 1903, încă n'au încheiat nici un bilanț, deci n'au putut intra în cadrul acestor cercetări, al căror rezultat este, că în 1903 băncile noastre au distribuit sub titlul:

Dividendă și supradividendă	K 856,204.72
Fonduri de rezervă	388,448.91
Scopuri filantropice-culturale	82,739.83
Tantieme direcțiunilor, comit. de supraveghiere și funcț.	219,941.27
Fonduri de pensii	49,057.92
Diverse	27,488.62

Total . K 1.623,881.27

Intre suma aceasta și cea de K 1.697,539, realizată de băncile noastre conform bilan-

țului general pro 1903, se arată o diferență în minus de K 73,657.73, profit net, asupra distribuirii căruia ne lipsesc datele mai deaproape.

În procente exprimat, băncile noastre au distribuit din profitul anului 1903:

pentru dividendă și supradividendă	52.73%
„ fondurile de rezervă	23.92%
„ scopuri filantropice-culturale	5.09%
„ tantieme direcțiunilor, comitetelor de supraveghiere și funcționarilor	13.54%
„ fondurile de pensii	3.02%
„ diverse	1.70%

O comparațiune între distribuirea profitului net al anului 1903 și cel al anului de gestiune precedent arată, că pentru anul 1903 capitalul, adică acționarii au primit cu circa K 33,320.54 mai multă dividendă și supradividendă decât în 1902, când au primit sub acest titlu K 822,884.18 sau 53.66%. Rentabilitatea capitalului social vărsat în sumă de K 10.647,508.— a fost în 1903 de 8.04%, față de 7.85 în 1902.

Dotățiunea fondurilor de rezervă s'a cifrat în 1903 la K 388,458.91 sau 23.92%, față de K 349,454.70 sau 22.78% în 1902.

Cu aceasta sumă, fondurile de rezervă ale băncilor noastre, exclusive fondul scrisurilor fonciare dela „Albina” în sumă de K 400,000 s'au urcat la considerabila sumă de K 4.550,865.31. Proporțiunea întră capitalul social vărsat de K 10.647,508.— și Reserve se presintă astfel cu 42.74% față de 39.09% dela finea anului 1903.

Sub titlul tantieme membrilor din direcțiune, din comitetele de supraveghiere și funcționarilor au distribuit băncile noastre considerabila sumă de K 219,941.27 sau 13.54% a profitului lor, cu circa K 26,000 mai mult decât în 1902.

Scopurile filantropice-culturale au fost dotate din profitul anului 1903 numai cu 5·09% sau suma de K 82,739·83, față de 5·12% în anul de gestiune precedent.

O reducere de aproape K 7000 — a suferit dotațiunea fondurilor de pensiuine, cărorora li-s'a dat d'abia K 49,057·92 sau 3·02% ale profitului net realizat în 1903, față de K 55,895·89 sau 3·66% în 1902.

Pentru diverse alte scopuri băncile noastre au distribuit din profitul anului 1903 suma de K 27,488·62 sau 1·70% (în 1902 K 32,876·02 sau 2·14%).

*

Rolul și importanța Băncii Austro-Ungare.*)

Când am vorbit de afacerile de discount ale Băncii Austro-Ungare, am arătat, în liniamente generale, rolul și importanța ei în afacerile de credit cambial, expunând relațiile de dependență a băncilor din monarhie față de această bancă de emisiune. Ne vedem necețitați să revenim asupra acestei importante chestiuni, ca să o putem examina mai amănunțit. Și ca să înțelegem cât mai bine relațiile, în cari stau băncile între dânsese și cum toate la un loc sunt avizate aproape totdeauna la Banca Austro-Ungară vom începe cu expunerile noastre dela afacerile institutelor de bancă cele mai mici și vom merge treptat până la cele mai mari, arătând cum își aranjează și cum își echilibrează operațiunile lor financiare.

În cercul îngust de activitate al unui institut de credit și economii din comunele mai mici, echilibrul afacerilor nu e nici decum greu de ținut. Abstrăgând dela principiul general al echilibrului dintre active și pasive, în senzul căruia dacă pasivele băncii au scadențe scurte, activele vor trebui plasate tot numai ca asemenea scadențe și viceversa, raportul între cererea și oferta de bani se poate stabili destul de ușor. De sunt mai mulți deponenți și banii nu se caută, împrumuturi nu se cer, deci oferta e mare, pentruca banii să nu rămână neproductivi, vor trebui depuși la vreun institut mai mare spre fructificare. Dacă din contră sunt multe cereri de credit, deci cererea e mare, iar banii micului institut nu sunt suficienți pentru satisfacerea cerințelor, conducătorii se vor adresa unei bănci mai mari, cerând, în vreo formă oarecare împrumuturi. De regulă aceste se obțin pe calea *re-escontului*. Celelalte circumstanțe, de cari trebuie să țină samă conducătorii unui astfel de institut mic, sunt puține și ușor de observat. Un an agricol rău, o stagnare în afacerile de negoț și meserii vor reclama, după împrejurări măsurii, pe cari bunul simț și mintea sănătoasă le poate țșor dicta.

*) Capitol dintr'un studiu asupra Băncii Austro-Ungare, ce o să apară zilele acestea în „Anuarul Băncilor Române“.

Urmează în a doua ordine instituturile de bancă mai mari de prin orașe. Cercul lor de activitate imediat se mărește, iar circumstanțele, de cari conducătorii băncii au să țină samă, se înmulțesc și se complică atât de tare, încât pentru pătrunderea lor se cere pregătire și spirit de prevedere deosebit. Raportul dintre cererea și oferta de bani nu se mai poate stabili așa ușor și bine ca în cazul precedent. Căci d. ex. dacă ese la iveală, că banii institutului nu circulă, nu se cer și nu se caută credite, această împrejurare n'are să se atribue exclusiv ofertei prea mare de bani, ori lipsei și stagnării întreprinderilor. Pot fi și alte cauze, cari să producă acest fenomen, ca d. ex. concurența plănuită sau nepriceperea la timp a situațiunii și formării acesteia. Dacă cauza e vreuna dintre ceste din urmă, pentru delăturarea pedecilor modalități generale abia s'ar putea stabili, căci totul depinde de rațiuni ocazionale și momentane.

Când însă cauza e în adevăr oferta prea mare de bani, băncii totuși nu-i va fi ertat să-și țină fondurile în neproductivitate, ci va trebui să apuce calea modestului institut din comune mai mici, adecă să le *depună* spre fructificare la bănci și mai puternice. Aceasta însă nu totdeauna, căci unde s'ar ajunge dacă fiecare institut ar căuta să-și fructifice capitalurile în depuneri? Banii trebuiesc dați în întreprinderi, pentruca de fapt să-și producă venit. Tocmai de aceea deja instituturile de categoria a doua trebuie să caute mijloace să-și fructifice banii și pe alte căi nu numai prin depuneri. Ce vor face dar? Vor căuta să-i plaseze în efecte și alte valori, ori în întreprinderi rentabile din țară. Iar' când în țară — ceea ce la noi nu se prea întâmplă — n'ar fi lipsă de întreprinderi, terenul de producție ar fi săturat de capital, va trebui să se caute în străinătate loc pentru banii băncii, căci să se țină, fără să renteze, am spus-o deja, nu e permis. Avem zilnic exemple cum banii străini imigrează la noi în țară, unde găsesc teren fertil de exploatare și aduc venit atât creditorului străin cât și debitorului indigen. Pe bani francezi s'au construit cele mai multe din căile ferate din țara noastră, pe bani englezi s'au regulat porțile de fier, iar' scrisurile fonciare din Ungaria și-au aflat creditorii în Austria, Germania și Holanda, căci cu banii interni nu s'au putut satisface necețitățile creditului public. Țara aceasta încă multă vreme va mai avea lipsă de capital străin, și băncile nu vor fi silite să-și plaseze banii în străinătate, având aci destul teren de lucrat. Cu toate însă, că băncile indigene ar avea mult teren de lucrat, totuși ca un curiozum s'a putut observa de câtva timp un procent relativ foarte scăzut. Diminuarea procentului ar trebui să fie urmarea abundenței de capital. Așa și este, dar' nu pentrucă n'ar fi lipsă la noi în țară de întreprinderi și producțiuni, ci pentrucă relațiile politice și anume chestiunea regulării pactului economic între cele două state și a teritorului vamal comun, pricinuesc o stagnare în afaceri și întreprin-

deri. Astfel stând lucrul această abundență de capital va fi de durată provizorie.

Băncile noastre de cele mai multe ori ajung în cealaltă situație, adecă trebuie să caute bani, ca să facă față necețităților creditului public.

Revenind acum la cazul institutului de bancă de categoria a doua, ne punem întrebarea ce face, când are lipsă de capital? Altă modalitate nu-i rămâne decât, creditul, împrumutul. Spre scopul acesta va bate la ușa altor bănci mai puternice și va cere *credit de reescont*. Mai rar, când voiește să-și mărească cercul operațiilor sale poate apela la publicul mare cerând credit pe obligațiuni sau făcând nouă emisiuni de acții.

Și acum să trecem la instituturile cele mari financiare și să vedem cum își echilibrează aceste afacerile. De-ar fi să insistăm mai mult asupra mijloacelor, prin cari aceste institute și-ar putea fructifica capitalurile, ar însemna să scriem un tractat întreg asupra afacerilor comerțului cu efecte, ori asupra marilor întreprinderi comerciale și industriale. Destul să spunem, că și aceste urmează calea institutelor de categoria a doua, bine înțeles în stil mai mare și pe un teren mai extins. Băncile cele mari din Viena și Pesta au acaparat în mâinile lor cele mai mari și mai însemnate întreprinderi comerciale și industriale. Ei, dar ce se întâmplă, când aceste puternice instituțiuni n'au bani să satisfacă cererile de credit? Cui să se adreseze, unde sunt și unde trebuie să fie bani? La banca de emisiune, răspundem. Acolo sunt, acolo trebuie să fie bani, doar ea are dreptul și privilegiul exclusiv să emită bancnote. Emită dar, când și de câteori cere trebuința!

Iată în felul acesta micul institut de credit și economii se sprijinește pe unul mai puternic dela oraș, acesta pe altele mai puternice, cari la rândul lor *afără ultim refugiu și razim la banca de emisiune*. Vedem din aceste cum în ultima analiză toate băncile din țară, fie direct, fie indirect, se sprijinesc pe Banca Austro-Ungară.

*

Această politică la aparență n'ar fi nici greu de înțeles și nici de executat. Așa ar fi și așa a și fost până atunci, până când banca n'a fost obligată să-și schimbe bancnotele în aur. Aurul însă e limitat și procurarea lui se face cu jertfe și greutate financiare mari, așa încât emisiunea asta de bancnote nu poate merge chiar așa ușor, cum poate s'ar crede. Banca nu poate să emită bancnote peste bancnote fără nici o socoteală, ci trebuie să țină cont și de împrejurarea că ele trebuiesc acoperite cu aur sau cu pretensiuni active. Va să zică și Banca Austro-Ungară trebuie să observe o măsură în emisiunea de bancnote, și cu toate aceste totuși trebuie să aibă bani, pe cari să se poată sprijini reescontul băncilor din țară. Grea problemă! Să ne închipuim numai ce s'ar întâmpla, dacă în loc de bancnote s'ar cere aur, care, sub diverse titluri, s'ar trimite tribut străinătății pentru mărfuri importate sau pentru dobândă de împrumuturi, și astfel stocul metalic al băncii scăzând, ea n'ar mai fi în stare să

rescumpere bancnotele emise? Ar trebui să se sisteze rescumpărarea bancnotelor cu aur, ceea ce la noi, e drept, n'ar fi noutate, dar apoi și consecințele s'ar putea ști dinainte, căci nu odată a avut această monarhie parte de astfel de politici financiare greșite. Devalvația ar fi de sigur ultima ratio. Iată de ce zicem că e grea problema băncii de emisiune.

Ne aducem aminte, că în posesiunea băncii se află un stoc metalic foarte considerabil, care acopere cu 82,5% bancnotele din circulație. Pe de altă parte am văzut, că rezerva bancnotelor libere de dare a fost redusă la aproape 80 mii cor. Aceasta n'are să ne intimideze, că va urma impozitul de dare de cinci procente. Au fost cazuri, când rezerva aceasta a fost și mai redusă, dar au fost și de acele, când suma bancnotelor din circulație era sub valoarea stocului metalic, prin urmare era un excedent de aur. Fluctuațiunea e legea stocului metalic. Să crească căci e progres, dar și reducă-se, nu e pericol, lucrul principal e să poată fi din nou acumulat.

Banca trebuie să observe și să reguleze, pe cât se poate această fluctuațiune a stocului metalic. Fluctuațiunea aceasta se produce amăsurat, în raport cu producțiunea, circulațiunea și consumațiunea din întreaga țară. Și ca să înțelegem cât mai bine raportul dintre relațiunile economice din țară și fluctuațiunea stocului metalic, să ne transpunem pentru câteva momente în târgul financiar, la bursă și să observăm cum se alcătuește și să formează cererea și oferta de bani pentru plătirile internaționale, cari au a se face în aur.

Dacă în țară întreprinderile stagnează, dacă producțiunea n'a putut satisface nici măcar consumațiunea internă, necum să fi rămas un supraplus de exportat în străinătate, urmarea e că cei din lăuntru țării vor fi siliți să importeze mult dela străini, să se facă debitorii lor. Datoriile trebuiesc achitate în aur și debitorii în prima linie vor căuta să cumpere dela bursă cambii asupra piețelor unde datoresc. Cererea astfel de cambii, numite devize va fi în consecință mai mare decât oferta și astfel cursul lor va crește. Și va crește până la acea limită, când debitorii indigeni vor vedea că e mai rentabil să cumpere și să trimită aur decât devize. Limita aceasta se numește gold-point. În cazul acesta ei se vor prezenta cu bancnotele la bancă și vor cere aur. Banca va trebui să le dea și astfel stocul metalic va scădea.

Dacă din contră întreprinderile sunt în floare, producțiunea nu numai că e suficientă pentru consumațiunea internă, ci dă și un excedent pentru export, atunci, tocmai invers ca în cazul precedent, străinii devin debitorii țării noastre, și ei vor fi necețitați să cumpere pe piețele lor devize de plată pe piețele noastre, ca să le trimită pentru plățirea excedentului de export. Devizele acolo se scumpesc și dacă ajung limita goldpointului, acei străini vor preferi să trimită aur. Cei ce primesc acest aur îl duc la banca de emisiune, care le dă bancnote, și astfel stocul metalic îi crește.

Banca, ori mai bine zis conducătorii ei, cunosc foarte bine această formațiune și în cursul devizelor dela care depinde și fluctuațiunea fundațiunii metalice. Datorința lor va fi deci să îngrijească ca cursul devizelor pe piețele noastre să nu ajungă limita goldpointului, pentru-ca aurul să nu treacă în străinătate. Spre scopul acesta, când cursurile sunt favorabile cumpără sume mari în astfel de devize, le păstrează în portofoliul băncii și la timp necezar, când vede că oferta e mică iar cererea mare și cursul se urcă prea tare, ca să pareze emigrațiunea aurului, aruncă pe piața bursei devizele sale. Deodată raportul între cerere și ofertă se schimbă. Oferta devine ceva mai mare, cursul scade, comercianții pot să-și procure devizele necezare ca să facă plăți în străinătate. În analele Băncii Austro-Ungare întâlnim astfel de cazuri, când banca a fost necezitată să trimită pe piață o mare parte din devizele sale.

Am și arătat în cele precedente, că comerțul ce-l poartă Banca Austro-Ungară cu devize ia proporții tot mai mari. Am văzut de ex. că câștigul realizat în anul 1903 din acest ram de afaceri a fost de peste cinci milioane.

În general am spus, că problema băncilor de emisiune în ceea ce privește nivelarea cursurilor devizelor e grea. Cu atât mai grea devine problema aceasta pentru acele bănci de emisiune, cum e de ex. și Banca Austro-Ungară, din astfel de state cari de regulă mai mult importează decât exportează.

Acele state de regulă sunt debitoare. Așa este și Ungaria. Dar Ungaria nu e debitoare numai pentru supraplusul de import de mărfuri, ci și pentru creditele ce străinătatea i-a acordat, fie pe obligațiunile de stat, fie pe cele private. Milioane peste milioane se plătește numai pentru interesele acestor datorii. Să ne închipuim însă, că acei străini, fie din cauze politice ori economice, la un moment dat ar pune în vânzare toate efectele lor. Pentruca aceste să fie ferite de o prea mare deprețiere și creditul public de compromitere, vor trebui cumpărate. Ne aducem aminte cum înainte cu doi ani, pe timpul crizelor ministeriale, în stările de ex lex, când străinătatea se temea de mari încurcături politice, nu arare-ori s'au ivit la bursele străine astfel de porniri. Din norocire însă situațiile aceste nu țineau mult și proprietarii efectelor reveniau din nou la încredere.

Dacă de fapt ar obveni calamități de aceste și creditorii din străinătate ar cere plățirea efectelor, aurul din țară ar trebui să se ducă în străinătate. Cine să intervină în asemenea situațiuni, dacă nu tot Banca Austro-Ungară? Acolo e aurul, acolo devizele, acolo puterea.

Din toate aceste reese clar importanța cea mare a Băncii Austro-Ungare pentru creditul public și al statului.

*

Dar' dacă și banca de emisiune s'ar împedeca în politica ei financiară și cu toate miliardele ei ar

trebui să cedeze forței împrejurărilor critice, ce ar fi de făcut? Să presupunem, că stocul său metalic — în timp de crize — s'ar reduce mult, astfel că și Banca Austro-Ungară ar simți lipsă de ajutor din vre-o parte. Într'un asemenea caz poate s'ar gândi să-și reesconteze polițele din portofoliu. Dar' la cine și unde să le reesconteze, căci dacă banca de emisiune ajunge în lipsă, natural, că aceasta se resimte mai întâiu asupra celorlalte bănci mari și mici, cari de asemenea au lipsă de capital. În lăuntruț țării deci n'are unde apela. Ar rămânea străinătatea. Dar' acolo ar putea reesconta numai polițe străine, devize. Când n'ar avea încătrău, ar trebui s'o facă și asta, prin ceea ce s'ar aduce în țară capital pentru trebuințele creditului public. — În 1884 a și fost un caz de natura aceasta.

O altă modalitate, prin care banca ar putea ajunge la bani în astfel de timpuri grele o dă § 76 din statute, în înțelesul căruia banca are drept să primească depuneri cu, sau fără dobândă. În timp normal însă banca nu se ocupa cu primirea de depuneri spre fructificare. Banca Austro-Ungară până azi n'a făcut uz de dreptul ce îl dă amintitul paragraf. Depunerile nici nu se potrivesc cu caracterul unei bănci de emisiune, căci destul favor are, că poate pune în circulațiune bancnote fără interese. Dealtcum această dispozițiune devine iluzorie, căci, în timpuri grele de crize, cine să se găsească să-și depună banii spre fructificare?

Avem convingerea, că din cele expuse până aci s'a putut observa importanța Băncii Austro-Ungare și rolul ei conducător în afacerile de credit, căci toate institutele de bancă se razimă pe ajutorul ei, și tot ea e chemată să reguleze și niveleze cursurile devizelor și circulațiunea aurului. Natural, un astfel de rol însemnat împreună cu îndatoriri grele și probleme mari de rezolvit, nu se poate concrede decât numai unei bănci puternice, special organizată și controlată.

Mai există însă și un alt factor foarte important, care întocmai ca un barometru are să constăte în tot momentul, cum stau afacerile în lumea financiară și pe baza acestor constatări să dea posibilitate Băncii de emisiune să-și reguleze operațiunile. Acest factor însemnat e bursa cu târgul financiar, a căror cunoaștere e o condiție sine qua non pentru înțelegerea și pătrunderea temeinică a operațiunilor de bancă.

Despre aceste în viitor!

Speculațiunile în Economia Națională.

În doi articoli precedenți ne-am ocupat cu cursurile și speculațiunile din punct de vedere al circulațiunii de bursă. În cel dintâi am expus în liniamente generale cum cursurile sunt influențate pe deoparte de o mulțime nenumărată de evenimente externe de naturi deosebite, pe de altă parte am arătat și aceea, că formațiunea cursurilor este determinată în anumite cazuri și de tendința bursei. În articolul al doilea am spus ce sunt și cum au a se înțelege speculațiunile de bursă.

Deoarece însă speculațiunile aceste iau pe zi ce merge proporții din ce în ce mai mari și întâlnindu-ne cu ele tot mai des în viața practică, credem, că e bine să fie cunoscute nu numai din punct de vedere al tehnicii lor, ci și din punct de vedere al importanței lor față de economia națională. Discutate și studiate din acest punct de vedere ele prezintă atât avantajii cât și dezavantajii. Unora li-se pare, că avantajele sunt în preponderanță față de dezavantaje și astfel admit speculațiunile; alții din contră susțin, că dezavantajele sunt atât de grave încât nu numai că desaprobă, dar cer și cassarea afacerilor de natura aceasta. Fără a lua o poziție hotărâtă în această chestiune de controversă, de astădată ne vom ocupa simplu de avantajele și dezavantajele speculațiunilor în raport cu economia națională.

Dacă ne-am întreba, cari sunt avantajele, folosul și importanța speculațiunilor pentru economia națională, va trebui să răspundem, că importanța lor se remarcă în prima linie prin aceea, că *nivelează cursurile*, împedecându-le să cadă pe neașteptate dintr'o extremitate într'alta. În locul valurilor mari în fluctuațiunea de cursuri, speculațiunile provoacă numai unde mai mici, stabilind un echilibru normal între producțiune și consumațiune, între ofertă și cerere. Căci când tendența bursei e în urcare și speculatorii a la hausse pășesc pe piață ca vinători, să vindă cu câștig aceea ce înainte au cumpărat mai eștin, prin aceasta deodată oferta devine mai mare și tendența de crescere a cursurilor nu numai că se calmează, dar aceste încep să și scadă. Dacă din contră tendența bursei e în scădere, baissierii vor eși pe piață ca cumpărători, să cumpere mai eștin aceea ce înainte au vindut mai scump. Deodată cererea devine mai mare și cursurile nu mai scad. Ele vor începe iarăși să se urce și se vor urca până la acel punct, când haussierii pășesc din nou în acțiune ca vinători prin ceea-ce cursurile iarăși încep să scadă și scad mereu până ce baissierii prin pășirea lor pe piață pornesc din nou cursurile pe calea urcării. În felul acesta cursurile undulează continuu între două limite normale și moderate.

Un alt avantaj al speculațiunilor e, că dau un *impuls vecinic activității economice* influențând în mod favorabil asupra producțiunii, circulațiunii și consumațiunii de bunuri. Acolo unde e piață de speculațiune totdeauna se găsesc cumpărători și vinători. Producții deci n'au motiv a se teme, că produsele lor vor rămânea nevindute și capitalurile plasate în ele nu se vor renta. Ei vor lucra mereu și cursurile vor păstra o cale normală. Căci și când produsele lor nu vor fi suficiente pentru a satisface consumațiunea acelei piețe, e drept, că cursurile se vor urca, dar această urcare nu poate fi de durată lungă, căci speculațiunea cu ochiul ei ager va găsi alte piețe de cumpărare de unde să aducă bunurile de cari are trebuință respectiva piață și astfel să readucă cursurile pe calea normală. O prea mare aglomerare a productelor străine peste cele locale va avea de urmare o diminuare a cursurilor. Dar nici diminuarea nu va putea merge prea departe și nu va putea fi de durată prea lungă, căci tot speculațiunea va fi aceea, care va găsi piețe unde să fie dus și vindut supraplusul de producțiune. Astfel se stabilește echilibrul normal între producțiunea și consumațiunea nu numai a unei piețe, ci a mai multora, a tuturor cari alcătuiesc un complex economic. Activitatea economică națională e în continuă lucrare, ea nu stagnează nici odată prea mult și nici nu produce peste măsură.

Când speculațiunile sunt profesate de oameni pricepători, cari să știe lua în combinație toți factorii posibili, ce pot contribui la formarea cursurilor, când aceștia vor avea la dispoziție un serviciu de informațiune cât mai perfect și mai sigur și când vor dispune de destul capital și credit, pe care-l reclamă afacerile pe termen, atunci speculațiunile nu numai că vor ținea cursurile între două limite normale și moderate și vor da continuu impuls activității economice naționale, ci vor mai continua, ca *formarea cursurilor să se întâmple pe o cale bună și sănătoasă*.

Natural, și speculatorii se pot amăgi în calculațiunile lor, cu deosebire când se întâmplă să n'aibă cunoștință sau să înțeleagă fals influințele unor factori decisivi în formarea cursurilor. Dar și în asemenea cazuri pierderile ce pot urma, din punct de vedere al economiei naționale nu pot fi tocmai așa de periculoase, căci ele se distribuie în părți mărunt și neînsemnate asupra respectivilor speculatori, întocmai ca risicul la afacerile de asigurare.

Față în față cu aceste avantajii se pot număra și unele dezavantajii ale speculațiunilor pentru economia națională. Anume, cum speculațiunile cuprind din ce în ce mai mult teren, sunt mulți cari își fac din aceste o ocupațiune proprie și un isvor principal de venit. Ei căuta cu ori-ce preț să exploateze fluctuațiunile cursurilor, deși aceste se produc numai în valori mici. Și de aceea în speculațiunile lor de multe ori vor fi conduși nu atât de trebuința de-a cumpăra și vinde valori reale, ci de a câștiga mai mult sau mai puțin din diferențele de curs. Prin aceasta numărul angajamentelor sau pozițiilor, cum li-se mai zice, va cresce mult. Și cum multe din aceste — neavând ca basă adevărată cumpărare și vindare — ele nu vor putea arăta raportul fidel dintre ofertă și cerere. Tendența bursei va arăta deci o situație falsă, ceea-ce neștiindu-se, afacerile, cari se vor încheia sub influința și amăsurat acestei tendențe vor avea un rezultat — de cele mai multe-ori — păgubitor. Astfel afacerile încheiate în vederea exclusivă a speculațiunilor la diferența cursurilor, provoacă o reacțiune, care poate contrabalansa efectele bune ale unei speculațiuni sincere și reale.

Specuațiunile îndrăznețe pot fi foarte păgubitoare, când se fac în mod ocult și cu plan de a nimici pe alții. Așa d. ex. de multe-ori se alcătuiesc grupe de speculatori, cu scop de a cumpăra toată producțiunea într'un articol oare care, pentru-că avându-o în mână să poată dicta prețurile după cum le convine. Astfel de manopere, din norocire, nu pot fi de durată lungă, căci se descoper curând. Pentru-că de fapt să-ți succeadă să poți deveni stăpân pe producțiunea unui articol, trebuie capitaluri enorme, cari numai cu greu pot fi adunate. Poate să succeadă d. ex. acapararea unui articol pe piețe mai mici și speculațiunea ocultă să stabilească prețul în mod arbitrar. Dar dacă prețul e prea mare, publicul își mărginesc consumațiunea, ori caută acel articol pe alte piețe și silește în modul acesta pe speculatori a reduce prețul. În timpul din urmă în ajutorul acestor tendințe de speculațiuni atât de îndrăznețe s'au pus cu deosebire trusturile.

Un alt moment, care poate strica speculațiunilor e răspândirea știrilor false. Așa d. ex. prezentarea unui bilanț, care să arate un câștig mai mare ca cât de fapt a fost, din care să poată pune în perspectivă dividende bune, ca prin aceasta să urce cursurile efectelor respective. Speculatorii vor alerga după nește efecte de puțină valoare reală, vor oferi mult până

ce în urma urmelor violența totuși va trebui să se dovedească, când pierderile nu se vor mai putea evita.

Dar desigur, că partea cea mai condamnabilă a speculațiilor e, că râvna de câștig angajează în afaceri pe lângă speculatorii de profesie și o mulțime de elemente nechemate, cari n'au nici pricepere și nu posedă nici capital. Această împrejurare provoacă crizele cele mai înfricoșate. Elementele nechemate pășesc de regulă în acțiune, când industria și comerțul e în desvoltare și întreprinderile pe acțiuni lucrează cu mare profit. Lumea aleargă la bursă să cumpere acții și efecte dela întreprinderi deja existente sau ce de nou se înființează. Pofța de câștig aruncă valuri tot mai mari și atrage tot pe mai mulți să cumpere astfel de valori. Întreprinderile vechi și nouă leagă capitaluri enorme. Aceste însă nu pot rămâne legate în permanență, căci trebuie să se reîntoarcă la acei factori de producție, dela cari au fost subtrase ca să fie angajate în speculație. Care e urmarea? Mulți ar voi să vîndă efectele, dar capitalurile fiind legate în întreprinderi, n'are cine le cumpere, cu curs mare. Astfel ei vor fi siliți să le ofere și pe mai puțin decît mai eștin. La aceasta alții de teamă ca cursurile să nu scadă prea tare, vor căuta pe sub ascuns să-și vîndă și ei efectele. Oferta devenind și mai mare, natural cursurile vor scădea și mai mult. Haussierii nu vor putea satisface angajamentele luate. E de ajuns un mic faliment și frica și panica va cuprinde pe toți proprietarii de efecte. Ei vor alerga cu ele la bursă și le vor arunca pe piață. Cursurile vor scădea într'un mod înspăimîntător și oferanții vor fi siliți să le vîndă cu mari pagube. Aceste pagube ating adînc averea națională, fie pentru-că activitatea economică înceată pe neașteptate, fie pentru-că lumea spăimîntată numai cu greu și tîrziu se va încumeta să înceapă nouă întreprinderi. Crize de natura aceasta au fost destule. În monarhia noastră cea mai de tristă memorie a fost cea din 1873 provocată prin bursa de Viena.

Aceste sunt cele mai însemnate avantajii și desavantajii ale speculațiilor din punct de vedere al economiei naționale.

I. I. L.

JURISDICȚIUNE.

Directorul executiv al societății pe acțiuni nu cade în categoria personalului ajutător amintit în titlul VI, partea I, a legii comerciale, din care cauză la validitatea pretensiunilor sale față de societate, derivate din funcțiunea sa, nu este obligat a se adresa în prima linie la autoritățile industriale.

(Curia reg. Nr. 524/904.)

Conducătorul specialist al industriașului. Dacă industriașul își schimbă domiciliul regulat, fără a-și sista vechea sa întreprindere din sediul său de mai înainte, atunci pentru aceasta din urmă este obligat a anunța autorităților industriale un conducător calificat.

(Hotărîre principială Nr. 53,120/904
a ministrului r. u. de comerț.)

AFACERI FINANCIARE.

Situațiunea.

Sibiu, 9 Decembrie 1904.

Situația pieței interne de bani este aproape ne-schimbată, mișcându-se cererile de bani între cadre foarte înguste. În Viena, ce este drept, s'a arătat în

ultimele zile o oare-care încordare a pieței, dar aceasta a fost numai o aparițiune trecătoare, căci discountul s'a menținut la nivelul de mai înainte de $3\frac{3}{8}\%$. În Budapesta cambiile morilor s'au discontat la Banca de emisiune, pe lângă etalonul oficial, iar la alte bănci cu $3\frac{3}{4}\%$, pe când cambiile de portofoliu s'au putut plasa numai dela 4% în sus.

La Banca Austro-Ungară portofoliul de cambii a crescut în ultima săptămână cu K 27.98 mil. și a fost cu K 116 mil. mai mare, decît în perioada corespunzătoare a anului 1903. Reserva metalică a suferit o reducere de K 4 mil. prin faptul că Banca a pus în circulațiune pentru rescumpărarea cupoanelor monete de aur în valoare de K 4.8 mil.

În Berlin discountul privat a variat între 3% — $3\frac{1}{8}\%$. În Londra cererea de bani a fost foarte intensivă din care cauză discountul s'a și urcat la $3\frac{1}{3}\%$ și se așteaptă chiar urcarea etalonului oficial. Parisul, ca de regulă dispune de abundență de bani; discountul privat a fost de $2\frac{1}{4}\%$.

*

Situațiunea tesaurului român. Direcțiunea contabilității generale a statului român a publicat volumul anual cuprîndînd expunerea situațiunii financiare a tesaurului public la 30 Septembrie 1903.

Această dată coincide cu închiderea exercițiului financiar 1902—1903. Expunerea ce avem înaintea noastră constată rezultatele următoare:

Evaluările de venituri au fost fixate prin buget la suma de lei 218.500.000, iar drepturile constatate până la 30 Septembrie 1903 fiind de lei 252.797,428.22, reese un plus de lei 34.297,428.22 peste prevederile bugetare.

Din drepturile constatate în sumă de lei 252.797,428.22, s'a încasat până la închiderea exercițiului lei 248.469,774.76. Rămîne dar de încasat o sumă de lei 4.327,653.46 în sarcina exercițiului următor.

Creditele puse la dispoziția serviciilor publice, afară de fondul rezervat pentru deschideri de credite, au fost fixate prin legea bugetară la suma de lei 215.975,492.36, care în urma modificărilor aduse în cursul aplicării bugetului și adăogirea creditelor repurtate s'au stabilit definitiv la cifra de lei 220.063,983.26.

Asupra acestor credite drepturile constatate în sarcina Tesaurului la 30 Septembrie 1903 se urcă la lei 218.528,901.17; restul de lei 3.535,082.09 s'a anulat conform art. 116 din legea contabilității publice.

Din drepturile constatate în sarcina Tesaurului s'a plătit până la închiderea exercițiului suma de lei 216.140,014.43 și s'a repurtat asupra exercițiului următor restul de lei 2.388,886.74.

Din ceea-ce precedă rezultă următoarea situațiune definitivă cu care s'a închis exercițiul 1902—1903 la 30 Septembrie 1903:

Drepturi constatate la venituri . . .	lei 252.797,428.22
" " " cheltueli . . .	" 218.528.901.17
Excedent bugetar . . .	lei 34.268,527.15

Operațiunile de casă au dat rezultatul acesta:

Incasări efectuate în curs. exercițiului	lei 248.469,774.76
Plăți " " " "	" 216.140,014.43

Excedent de casă . . .	lei 32.329,760.33
------------------------	-------------------

Bugetul de venituri și cheltueli pentru exercițiul 1902—1903 s'a soldat dar cu un excedent bugetar de lei 34.268,527.05 și cu un excedent de casă de lei 32.329,760.33.

Acest excedent provine aproape întreg din sporul de încasări ce l-au dat veniturile peste prevederile bugetare și pentru o mică parte din economiile realizate asupra creditelor acordate pentru cheltuieli. Acesta este cel mai mare excedent ce s'a putut constata până acum față cu exercițiile anterioare.

CRONICA.

Cancelarie advocațională. Dl Dr. Ioan Fruma a deschis cancelarie advocațională în Sibiu, Strada Pintenului Nr. 1. O recomandăm în atențiunea cetitorilor nostri.

Marmarosch, Blank & Cie renumita casă de bancă din România se transformă în societate pe acțiuni, mărindu-și capitalul de afaceri dela cinci la opt milioane lei.

Augmentări de capitaluri. După-cum cetim în foile străine, una dintre cele mai mari bănci din țara noastră: „Magyar álltanos hitelbank“ din Budapesta își va mări capitalul societar prin o nouă emisiune de acții. De present capitalul societar este de 34 milioane coroane. E vorba să se mai facă o emisiune încă de 10 milioane coroane și astfel întregul capital societar să fie de 44 milioane. Fondurile de rezervă a acestei bănci ajung la 20 mil. așa încât capitalul propriu ce-l va putea pune în afaceri ar fi de 64 milioane. Odată cu noua emisiune, banca își va mări și cercul operațiilor sale financiare, înființând mai multe filiale prin diverse orașe din țară. E de remarcă, că această bancă lucrează cu deosebire în interesul dezvoltării reale a afacerilor comerciale și industriale.

Se mai aud svonuri că și alte bănci mari din Viena și Pesta s'ar ocupa cu ideea să-și augmenteze capitalurile societare.

BIBLIOGRAFIE.

Anuarul Băncilor Române. Anul VI. 1905.

Anuarul acesta publicat din însărcinarea și în editura Delegațiunii conferinții băncilor române va apăre și se va expedia abonenților deja în zilele proxime. El conține pe 10^{1/2} coale pe lângă partea calendaristică, indicațiuni cu privire la termenele ultime pentru administrarea diferitelor contribuțiuni și competențe erariale, șematismul complet al tuturor băncilor române (anul fondării, capitalul social, prețul acțiunilor, dividenda ultimilor 3 ani, dreptul de vot în adunarea generală, semnarea firmei, revirementul anului ultim, ramii de operațiune și condițiunile, numele membrilor direcțiunii, ai comitetului de supraveghiere și ai funcționarilor, bilanțul anului de gestiune 1903, distribuirea profitului net și al cotei de binefacere) și ca adaus un studiu mai amănunțit asupra Băncii Austro-Ungare. Abonenții și cei-ce doresc a avé acest Anuar binevoiască a trimite prețul lui de K 3— la administrațiunea acestei reviste.

SUMAR.

Distribuirea profitului net la băncile noastre în a. 1903. — Rolul și importanța Băncii Austro-Ungare. — Speculațiunile în Economia Națională. — Jurisdicțiune. — Afaceri financiare: Situațiunea, Situațiunea tesaurului român. — Cronică: Cancelarie advocațională, Marmarosch, Blank & Cie., Augmentări de capitaluri. — Bibliografie: Anuarul Băncilor Române. Anul VI. 1905.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 7 Decembre 1904.

%	VALORI	Viena vinde	Bpesta vinde
	Datoria publică comună.	v cor.	p. 100 K
5	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% ⁰ dare	100-25	100-50
5	„ „ arg. Ian., Iulie. 16% ⁰ „	100-20	100-50
4	Losuri d. a. 1854 à fl. 250— v. c. 20% ⁰ „	—	—
5	„ „ 1860 à fl. 500— „ 20% ⁰ „	157-80	157—
5	„ „ 1860 à fl. 100— „ 20% ⁰ „	188-75	187-75
—	„ „ 1864 à fl. 100— „ 20% ⁰ „	275—	274—
	Datoria publică austriacă.		
4	Renta austr. aur., seut. de dare	120—	120-50
4	„ „ Cor.	100-40	100-50
3 ^{1/2}	„ „ de invest.	91-50	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur, seut. de dare	119-25	119-25
4	„ „ Cor. „ „ „	98-35	98-65
3 ^{1/2}	„ „ „ „ „ „ „	89-05	89-25
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. „	211—	211—
4	„ p. regul. Tisei sc. de dare	163-35	164—
4 ^{1/2}	Oblig. de regalii croato-slav. „ „ „	102-70	102-50
3	Impr. p. regul. Porților de fier „ „ „	83-60	83—
4	Oblig. rurale croato-slavone „ „ „	—	99-50
4	„ „ ungar „ „ „ „	98-95	99-20
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl. . . .	282—	—
4	Obl. Soc. Temes-Bega	98-60	98-50
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	105-25	—
2	„ sârbesci à 100 fr.	98-50	—
—	Oblig. „ cu premii a C. fer. turc. à 400 fr. .	133—	—
—	Impr. bulgar 1889	113-35	114—
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	100-50	—
3	„ „ „ cu premii, 1880	317—	—
4	Banca austro-ungară 40 ^{1/2} ani	100-75	100-75
4	„ „ „ 50 ani	—	101—
4 ^{1/2}	Banca com. ung. Pesta	100-80	101-25
4 ^{1/2}	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% ⁰ în fl.	108-50	108—
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 ^{1/2} ani	100-50	101—
4	„ „ „ I Casse de păstr. patriot., Pesta	98—	99—
4	Inst. de credit fonciar ungar	100-45	100-60
3 ^{1/2}	„ „ „ „ „	100-20	100-20
4 ^{1/2}	Banca hipotecară ungară	101-25	101-25
4	„ „ „ „ „	101-10	99-25
4	„ „ „ cu premii	277—	139-50
3 ^{0/0}	Banca hip. ung. cu premii	—	109-50
5	Albina, Sibiu	—	102-50
4 ^{1/2}	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102-50
4 ^{1/2}	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI. . . .	—	101-75
	Losuri.		
	Basilica, à fl. 5—	21-75	21-50
	Credit, à fl. 100—	489—	492—
	Clary, à fl. 40— v. c.	165—	—
	Buda, à fl. 40—	172—	175—
	Pálffy, à fl. 40—	174—	170—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	56—	56—
	„ „ ungară, à fl. 5—	29-80	30-50
	Rudolf, à fl. 10—	70—	—
	Salm, à fl. 40— v. c.	232—	—
	Salzburg, à fl. 20—	80—	—
	St. Genois à fl. 40— v. c.	—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874 . . .	532—	—
	Triest, à fl. 50—	300—	—
	„Jó sziv“, à K. 4—	—	10-75
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-35	11-43
	„ c. reg.	11-34	11-33
	Napoleon'd'or (20 frci sau 8 fl. aur) . . .	19-08	19-11
	20 Marce germ. aur	23-56	23-56
	Ruble rusesci de hârtie per bucată . . .	—	2-55
	Bilete germ. 100 M.	117-75	117-85
	„ franc. 100 Fr.	—	95-52
	„ ital. 100 Lire	95-40	95-50
	Ruble, bilete, 100	254-75	—
	Lei românesci, 100	—	93-85

Prețul per bucată

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 7 Decembrie 1904.

Grâu de Bănat	per 50 kg. vinde . . .	10-00—10-35
" " Tisa	" " " " . . .	10-15—10-50
" " Pesta	" " " " . . .	10-10—10-40
" " Alba-reg.	" " " " . . .	10-10—10-35
" " Bacica	" " " " . . .	10-05—10-35
Secară	" " " " . . .	7-55—7-75
Orz	" " " " . . .	7-10—7-40
Ovės	" " " " . . .	6-90—7-30
Porumb	" " " " . . .	7-70—7-85
Rapiță	" " " " . . .	11-25—11-50
Untură de pore B.-Pesta	" " " " . . .	65-00
Slănină (clisă)	" " " " . . .	53-50—55-00

Bursa de București.

Cursul din 6 Decembrie 1904.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	102 ¹ / ₄
" " 1892 5%	" "	103 ¹ / ₄
" " 274 mil. 4%	" "	94 ¹ / ₂
" " 1898 4%	" "	89 ¹ / ₂
Fonciare rurale 5%	" "	103 ⁹ / ₈
" " " 4%	" "	94
Seris. fonc. urb. București 5%	" "	94
" " " Iași	" "	90

CURS COMPLET

DE

CORESPONDENȚA COMERCIALĂ

cu explicarea termenilor comerciali

de

I. C. Panțu,

profesor la școala superioară de comerț din Brașov.

Prețul K 3-50.

Se poate comanda la autor sau la tipografia

A. Murășianu în Brașov.

În editura Delegațiunii Bancilor Române

au apărut:

Problemele Reformei Bancilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1.—, leg. K 1-50.

Anuarul Bancilor Române

Pe anii

I (1900). II (1901). III (1902). IV (1903). V (1904).

Prețul: câte K 3.—.

Se comandă la Administrația „Revistei Economice” în Sibiu (Nagyszeben).

Drepturile, datorițele și responsabilitatea

membrilor din direcțiune

și

Drepturile, datorițele și responsabilitatea

comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos,

directorul revistei „Magyar Pénzügy”

traduceri autorizate de

Constantin Popp,

funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina”.

Se pot comanda la traducător în Sibiu sau la Librăria arhidieceșană din Sibiu, cea dintâi cu prețul de K 3.—, iar cea din urmă cu prețul de K 1-50.

Medalia de aur dela Expositia științifică din București, 1903.

Enciclopedia Română
petitește din lucrările și este acceptată

ASOCIAȚIUNII
pentru
literatură română și cultură poporului român
de
Dr. C. Diaconovich.

Cu numeroase ilustrații și hărți.

3160 pag. 8^a mare — 37.622 articole.

3 tomuri legate luxos K 80.—

33 fasc. broșurate K 70.—

Editura și tiparul W. Krafft, Sibiu.

1904

Se comandă la

Biroul „Asociațiunii” Sibiu, str. Morii Nr. 8.